

Boekbesprekingen

Oudenhoven N. J. A. van, (ed.): *Debielen zijn gewóne mensen*, Swets & Zeitlinger B.V., Amsterdam, 1973, 172 pag. f 27,60, ISBN 90 265 0164 1.

Deze bij Swets & Zeitlinger B.V. verschenen bundel bevat een achttal bijdragen, die niet alleen verschillen qua onderwerp en invalshoek, maar ook in kwaliteit.

Het is een gemêleerd geheel, dat slechts recht kan worden gedaan door elke bijdrage afzonderlijk kort te bespreken.

Onder de titel *Psychotherapie bij debielen* geeft F. J. BEKKER, een goed overzicht van de ontwikkelingen in het denken over debiliteit en over psychotherapie, alsmede over hoe dit laatste gerealiseerd kan worden. De auteur bespreekt een aantal gepubliceerde positieve ervaringen met psychotherapie, gegeven aan debielen. Interessant is daarbij, dat hij vraagtekens plaatst bij het alleen maar denken aan gedragstherapie. Het is immers ook de vraag of de debiel hiervan voldoende kan profiteren, juist door zijn beperkt vermogen om gunstige ervaringen te generaliseren.

Zeer waardevol is de visie op de debiel, die de auteur door zijn gegevens heen laat klinken. Hij huldigt een zeer reëel en modern standpunt, waarin de debiel ons verschijnt als een wellicht anders, maar volwaardig mens, die aan alle onvolwaardigheden van het mens-zijn op menselijke wijze deel heeft.

Bekker heeft ook oog voor het belang van een therapeutisch klimaat. Het is jammer dat dit onderwerp niet verder werd uitgewerkt: het is momenteel mogelijk belangrijker en een akuter probleem dan de psychotherapie sec. Anderzijds is wel begrijpelijk dat dit meer orthopedagogische onderwerp in dit artikel minder aan de orde kon komen.

Het is te hopen dat deze belangrijke vorm van hulpverlening meer aandacht krijgt en dat de resultaten snel zullen worden gepubliceerd.

De tweede bijdrage is van de hand van A. M. J. CHORUS: *De puberteit bij zwakzinnigen, in het bijzonder bij debielen*.

Over dit onderwerp, waarover tot nu toe geen systematisch onderzoek werd verricht, geeft auteur een zeer systematische schets van diverse vormen en mogelijkheden. Met name wat de debielen betreft wordt een groot aantal vormen beschreven.

Chorus benut gegevens uit de literatuur, maar kan ook op een ruime eigen ervaring bouwen. Naast vormen die een degeneratie te zien geven worden andere genoemd, die op een belangrijke narijping wijzen.

De auteur benadrukt het belang van de puberteit voor menselijke ontwikkeling überhaupt en waarschuwt voor het eenzijdig benadrukken van de eerste levensjaren.

Nog steeds belangrijk en actueel is zijn wijzen op het ontstaan van psychotische reacties bij zwakzinnigen, die in hun kinderjaren werden overvraagd, qua leer- en leefniveau. Men ziet dit gerealiseerd worden door ouders, die weigeren hun kinderen het B.O. te laten bezoeken.

Tenslotte noemt Chorus een aantal problemen, die via grondig onderzoek beantwoord moeten worden. Alleen op grond daarvan zal het mogelijk zijn vragen op te lossen en in de praktijk tijdig en adequaat in te grijpen.

In *Didaktiek en onderwijs in de scholen voor debielen* geeft M. G. H. DEN HAAN een aardig, doch ook vluchtig overzicht van de debielenschool. Nu kan men in de beperkte omvang van een bijdrage als deze niet uitvoerig op de didaktische en pedagogische zaken ingaan. Maar ook een beperkt aantal pagina's biedt meer mogelijkheden dan het vermelden van een aantal niet zo onbekende algemeenheden. Wil men de B.O.-leerkracht werkelijk tegemoet komen – wat in de inleiding o.a. wordt gesuggereerd – dan zal niet alleen juist aan deze materie uitgebreider aan-

dacht moeten worden besteed. Ook zal dit moeten geschieden, vanuit een visie op het debiel zijn bv. zoals van Bekker of Van Meel, m.b.t. ontwikkelings- en leefmogelijkheden en dus ook op einddoelen, die onderwijsdoelen in beperkte zin overstijgen.

Het opsommen van leermiddelen, als hier geschiedt, heeft weinig zin. Terecht heeft de B.O.-leerkracht tegen dit soort voorlichting al jaren geprotesteerd. Waar hij om vraagt is inzicht in persoonlijkheidsstructuur, persoonlijkheids- en functieontwikkeling én in de betekenis van onderwijs en leermiddelen hiervoor. Er is behoefte aan gedifferentieerde, in concreto variabele leergangen, waarin materiaal geïntegreerd is opgenomen. En wel zo, dat inzichtelijk is hoe materiaal en oefeningen functioneren in het opvoeden en leren; anders gezegd: in het bieden van ontwikkelingskansen.

Tenslotte nog dit: de termen 'organisch gestoorde' en 'disharmonische' debielen worden op een wijze gebruikt, die op zijn minst aanvechtbaar is. Hierdoor wordt eerder verwarring gesticht dan inzicht geschonken.

Onderwijskundige en sociale voorzieningen voor debielen, van T. KINGMA is een beknopt, goed en vrij volledig overzicht. De niet-ingewijde wordt snel geïnformeerd en krijgt enig idee van wat er is, maar ook van de vele problemen die men ontmoet en die deze gevarieerde voorzieningen nodig maken.

Het lezen van deze bijdrage roept om een volgende stap. Moeten deze voorzieningen, en met name de opvoedingssteun en de ambulante gezinsbegeleiding, niet opnieuw doordacht of geïnitieerd worden, maar dan vanuit een werkelijk orthopedagogisch en therapeutisch perspectief?

Een zeer belangrijke bijdrage aan de bundel wordt geleverd door J. M. VAN MEEL: *Cognitie bij het debiele en diep-zwakzinnige kind*. Inleidend bespreekt deze auteur het begrip cognitie, gevolgd door een tweede belangrijk concept: de cognitieve stijl. Een van de vragen is of 'het gebrek aan abstractie en het gemis aan flexibiliteit en creativiteit eenvoudig een uitvloeisel zijn van de(ze) globale mentale achterstand'. Of dat 'zich hier toch een de debiel eigen specifieke structuur uit'. Van Meel operationaliseert de vraagstellingen en groepeerde ze in drie categorieën:

1. verschillen voor wat betreft de hoeveelheid en aard van de opgeslagen informatie;
2. idem m.b.t. de fundamentele leerprocessen die het

kind bij de verwerving van nieuwe informatie ten dienste staan en

3. vragen naar de mogelijkheid van veranderingen, samenhangend met leeftijd en ontwikkeling in het systeem zelf.

Hiervan uitgaande bespreekt de auteur het intelligentieprofiel van en leerprocessen bij het imbeciele kind, de leerprocessen uitwerkend in inhibitie en attentie.

Wat het debiele kind betreft behoeft hij zich niet te beperken tot literatuurgegevens. Hij kan daarbij voornamelijk bouwen op eigen onderzoek. Achtereenvolgens worden besproken het intelligentieprofiel, het ordenen en groeperen, rigiditeit en perseverantie, de aandacht, het denken in een gesloten systeem, het denken in een open systeem en, in een nabeschouwing, het associatieve netwerk bij het debiele kind.

Het is een genot deze heldere en systematische uiteenzetting te lezen. Zonder de noodzaak van een andere visie op de debiel en zijn probleem te noemen, wordt een waarlijke andere, reëler ingang gegeven. De in deze materie minder gevormde lezer zal wel enig denkwerk moeten verrichten om de auteur te volgen, maar zijn inspanningen worden ten volle beloond. Bovendien slaagt de schrijver erin deze niet eenvoudige stof helder en zo eenvoudig mogelijk te formuleren, waarbij goede uiteenzettingen over de werkwijzen bij zijn onderzoek een goed verstaan bevorderen.

Psychologische studies als deze geven orthopedagogen en orthodidactici grote hoeveelheden waardevol materiaal, om hun aandeel in het werk zinvol en verantwoord te kunnen starten.

Op enkele punten zou het interessant zijn een discussie op gang te brengen. Als Van Meel stelt, dat de uiteenlopende etiologie waarschijnlijk ook van cruciale betekenis is (pag. 78), rijst de vraag of hij inderdaad aanneemt dat een gelijke etiologie tot gelijke realiseringen qua gedrag en leergedrag voert. Zo zou het ook een onderzoek waard zijn om vast te stellen, of kinderen die verbaal beter en per formaal minder of gestoord functioneren inderdaad op school niet, maar later wel zouden opvallen (p. 82). Het door Van Oudenhoven gevondene vormt hier geen enkel bewijs. Eerder rijst de vraag, of kinderen die per formaal disfunctioneren niet reeds vóór de lagere school, juist door een ontbreken van een hechte basis voor het verbale functioneren, problemen opleveren.

Een laatste vraag die bleef staan is, of de begrips-

inhoud die Van Meel aan de term *perseveratie* toekent (p. 88) niet wat partikulier is. Komt de veel gebruikte term '*perseveration of set*' niet meer overeen met het door hem gebruikte begrip '*rigiditeit*'?

Het leven van debielen in de maatschappij is een belangrijke bijdrage van de redakteur N. J. A. VAN OUDENHOVEN. Hierin bespreekt de auteur onderzoeksgegevens over het maatschappelijk functioneren van debielen. Uit oude schooldossiers worden 'begingegevens' gedestilleerd, die dan met 'eindgegevens' in verband worden gebracht.

Deze eindgegevens stammen uit de maatschappelijke situatie, 10 à 11 jaar ná het verlaten van de school voor B.O. Bij het bespreken van de resultaten worden een drietal aspecten onderscheiden: de situatie op school, het maatschappelijk functioneren en de voorspelbaarheid van dit laatste.

In het vervolg van de bijdrage worden de gevonden gegevens volgens de gegeven indeling besproken. Zij geven aanleiding tot belangrijke conclusies, die grotendeels worden samengevat in een laatste paragraaf. Vooral naar voren springt de belangrijke taak

van de 'veranderde' B.O.-school. Niet alleen t.a.v. haar eigen orthodidaktische taak. Ook niet slechts m.b.t. haar juiste orthopedagogische instelling, waardoor o.a. debilisering (mechanismen die gedurende de schoolleeftijd het kind tot debiel maken) wordt voorkomen. Van Oudenhoven gaat een stap verder door deze school een belangrijke taak toe te kennen: het zich opstellen als gezins- of buurtbegeleidende instituten. Daarmee wordt een hier en daar reeds vrijwillig maar nog beperkt sociaal pedagogisch functioneren tot wetenschappelijk verantwoorde systematische arbeid verheven. De vraag rijst, of de school inderdaad het aangewezen instituut is en zo ja, hoe dit leerinstituut dan uitgerust zou moeten zijn, m.n. qua personeelsbezetting.

Het is enigszins te betreuren, dat de auteur wat is gaan lijden aan de meer ideologische dwang van de sociaal-genetische kausaliteit. Zijn bewijzen (p. 107) zijn niet sterk en voor een tegenovergestelde uitleg vatbaar. Daarmee helpt hij de zaak van de ten onrechte debiel genoemde niet en doet hij de werkelijke debiel onrecht. Sorel is in dit opzicht genuanceerder. Terugkeer naar een wetenschappelijke, objectieve analyse van de niet zo simpele problematiek lijkt ons raadzaam.

J. C. C. RUPP heeft met zijn bijdrage *Preventie van*

debiliteit wellicht als Kingma beoogd de 'beginneling' een overzicht te geven en vervolgens deze meteen op een bepaald spoor te zetten.

Nadat de toenemende omvang van de debiliteit ('een nationaal probleem') geschetst is, analyseert de auteur de problematiek ('het probleemgebied'). Op grond van de daarbij aangegeven punten geeft hij een aantal aanwijzingen voor de preventie van debiliteit. Nodig zijn preventieve gezondheidszorg, preventief onderwijs, mentaliteitsverandering en last but not least een verandering in rol en functie van de sociale wetenschappers.

Rupp kan ons, waarschijnlijk ook op het gebied van debielen, iets te zeggen hebben. Dat blijkt uit het voorgaande. Het blijkt ook uit andere door hem aangeduide zaken: het schoolsysteem, de stigmatisering, de jaarklassen. Werkelijke oplossingen vragen evenwel van de wetenschapper een analytische en objectieve benadering. Dat is iets anders dan het noteren van eenzijdigheden, die het gevolg zijn van een ideologie die reeds tot onaantastbare vooroordelen verstarde. De belijders van de maatschappelijke situatie als de 'root of all evil' botsen altijd op het harde feit van het organisch disfunctioneren. Zoals velen buigt Rupp in overdreven eerbied voor dit niet weg te praten stukje biologie. En – ter zelfbescherming? – denkt men dan snel aan een tweedeling. Dat men hiermede een overwonnen standpunt van stal haalt en een volkomen a-pedagogische faktor als pedagogisch criterium hanteert, ontgaat deze denkers. Evenals blijkbaar de inkonsequentie niet opvalt, dat er naast de relatie milieu-kind, ook een relatie kan bestaan tussen milieu en disfunctioneren. Rupp voert deze dwaasheden ten top, door het organisch defekt (wat is 'aantoonbaar?') als intake-criterium aan te bevelen, daarmee aangevend op dit terrein volkomen ondeskundig te zijn. Wie treden het eerst zijn nieuwe school in: alle organisch disfunctionerende academici? Wellicht is het goed de auteur te verwijzen naar zijn laatste zin van pag. 129.

Het is jammer dat belangrijke zaken op deze wijze worden aangepakt. Jammer voor ons weten, jammerlijk voor de betreffende kinderen, die het risico lopen foutief behandeld te worden.

De laatste bijdrage is van F. M. SOREL: *Debiliteit in sociologische optiek*. Hier komt de problematiek, die in de inleiding reeds werd genoemd en in verschillende bijdragen weer opdook: het ten onrechte tot debiel gedoopt worden, op genuanceerde wijze en aan de hand van onderzoeksmateriaal aan de orde. Zo wordt

ook gewezen op de groep kinderen, die ten onrechte op het GLO blijft (vgl. Chorus).

Auteur bespreekt het Amsterdamse onderzoek. Via administratieve opsporing, een psychologisch en een sociologisch onderzoek wordt de gedefinieerde zwakzinnigheid voor alle leden van de onderzochte populatie vastgesteld. Er blijkt o.a. dat een niet onbelangrijk aantal mensen zich volgens maatschappelijke normen handhaven, terwijl zij in de schoolleeftijd als debiel werden geklassificeerd.

Dat hier taken liggen voor verder onderzoek en daarop gebaseerde maatregelen voor opvoeding en onderwijs is duidelijk. Een interessante vraag die blijft liggen is, of het eerst in de lagere schoolperiode onderkennen van debiliteit ook zou kunnen samenhangen met de merkwaardige ontwikkeling die in de praktijk met debilisering wordt aangeduid.

De bundel wordt afgesloten met een literatuurlijst en inlichtingen over de schrijvers.

Samenvattend kan het volgende worden gesteld. De bundel bevat een aantal interessante en waardevolle bijdragen. Deze maken het zonder meer waard het boekje aan te schaffen. Overigens zullen de minder geslaagde bijdragen de discussie ook op gang

kunnen brengen en daardoor een functie hebben. Wij menen dat het boek op het bureau van alle professionele werkers thuishoort en dat opleidingen er niet omheen kunnen.

Hoewel in het 'Woord vooraf' dit niet wordt gesteld, suggereert de redakteur toch een stap nader te komen tot de praktijkwerker: leerkracht, groepsleider en begeleider. Degenen die een pedagogische of didactische studie verwachten komen bedrogen uit. Het boek is wat de ondertitel zegt: 'sociaal-wetenschappelijke informatie over debiliteit'. Bij het vervolg van de ondertitel: 'voor opvoeders en begeleiders' stel ik een vraagteken. Het is de vraag of de opvoeder in de praktijk (in ruime zin en dus niet alleen de onderwijzer) voldoende aan zijn trekken komt. Het ware te hopen dat onderzoekers zich inderdaad gaan richten op concrete behandelingsvragen die in de praktijk leven. Overigens, een boekje dat zich tot een groot publiek richt, zal helder qua taal moeten zijn. Bij een volgende druk zal de tekst op moeilijke woorden onderzocht moeten worden. Wij verwijzen slechts naar een bloemlezing van de hand van de redakteur op pag. 105.

J. Kok

W. H. O. Schmidt: *Child development. - The human, cultural, and educational context.* - Harper & Row, New York 1973.

De bekende, vroeger Zuidafrikaanse, nu Canadese ontwikkelingspsycholoog W. H. O. Schmidt heeft, na jarenlange voorbereiding bovengenoemd boek gepubliceerd. Het betrekkelijk weinig omvangrijke boek - 180 blz. - is, zowel in zijn methodologische als in zijn empirische grondslagen, bijzonder helder en instruktief.

In het eerste hoofdstuk zet schr. het 'conceptual framework' uiteen, in het tweede wordt de opvoedingsnoodzaak helder tegen de ontwikkelingspsychologie afgezet, waarna de 'basic psychological

needs', de symbolvorming en -functie, taal, cognitie en intellectuele ontwikkeling aan de orde komen in relatie tot het geheel der vorming en der persoonsontwikkeling. - De documentatie is veeltalig, veelzijdig en instruktief. De positie t.o.v. - b.v. - Piaget is interessant, evenwichtig en kritisch. Cultuurvergelijkend onderzoek documenteert bovendien op verhelderende wijze.

Een boek, dat voor de eerste studie jaren een waardevolle en pedagogisch productieve aanpak toont.

M. J. Langeveld

Mededelingen

Steinmetzarchief

Recente ontwikkelingen

1. Aanwinsten:

In het archief zijn ruim 25 nieuwe studies opgenomen sinds november 1972. Een lijst van deze studies is op aanvraag verkrijgbaar.

2. *Data* worden i.h.a. (zo mogelijk) gecleaned en als Standard SPSS-file op tape ter beschikking gesteld. (zie echter punt 10 en 11 van de gebruiksregels). De tapes zijn i.h.a. CDC-standaard-scope 3.4, 9 tracks, maar ook ongelabelde, ongeblokte card-image tapes kunnen geleverd worden, 7 of 9 tracks. Vanzelfsprekend kunnen ook duplicaten van ponskaart bestanden ter beschikking worden gesteld.

3. Enkele belangrijke studies zijn (op korte termijn) reeds als SPSS-file beschikbaar (zie 5). De nrs. 0100, 0215 en 0218 zijn reeds beschikbaar. Op korte termijn zullen eveneens beschikbaar komen de nrs. 0028, 0030, 0031, 0108, 1009, 0173, 0252. Alle studiebeschrijvingen van gearcheiverde studies, voor zover deze op dit moment gereed zijn (zie 4) worden eveneens als SPSS-file opgeslagen. Al deze studies zullen dan beschikbaar zijn tegen normale duplicer-, verzend- en tapekosten, welke i.h.a. minder dan f 100,— zullen bedragen.

4. Dokumentatie

Van alle studies zijn studiebeschrijvingen opgesteld. Toch is de dokumentatie van het archiefmateriaal nog onvoldoende, o.m. doordat vaak onvoldoende informatie over studies beschikbaar is om de studiebeschrijving volledig op te stellen. Van de meeste studies zijn rapporten beschikbaar (voor zover uitgebracht).

Gezien het arbeidsintensieve en tijdrovende karakter

van de ermee gemoeide werkzaamheden, zullen voorlopig slechts van de belangrijkste studies de afzonderlijke vragen naar inhoud worden geklassificeerd volgens het bij het Zentralarchiv für empirische Sozialforschung te Keulen ontwikkelde categorieënsysteem.

De catalogus zal echter worden aangevuld met een aantal indices, die haar gemakkelijker hanteerbaar maken. Hierbij wordt ook een grove inhouds-klassifikatie per studie gehanteerd.

Het studiebeschrijvings-schema is op aanvraag gratis verkrijgbaar, evenals het klassifikatieschema voor de inhoud van elke afzonderlijke vraag.

5. *Cleaning, data-modifikatie en labelling: het creëren van SPSS-files*

De data van de gearcheiverde studies zijn meestal niet op een optimale wijze vastgelegd zodat ze gemakkelijk toegankelijk zijn voor bewerking m.b.v. moderne computerprogramma pakketten, zoals OSIRIS, SPSS, DATATEXT.

Het voordeel van het semi-permanent opslaan van geïntegreerde systemen van programma's is, dat dan verschillende datasets tegelijk kunnen worden bewerkt. Over één dataset kunnen ook successievelijk verschillende analyses in één run worden uitgevoerd.

In verband met het beschikbare SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) worden de data als een SPSS-file opgeslagen. Hiertoe dienen meestal 3 soorten bewerkingen plaats te vinden.

1. *Cleaning*: eliminatie van dubbelposingen

2. *Data-modifikatie*: het vastleggen van de gegevens in een standaardformaat

3. *Labelling*: elke variabele, en elke waarde die de variabele kan aannemen, dient een korte, in het spraakgebruik hanteerbare, naam te krijgen.

Ad 1. Dubbelposingen mogen niet voorkomen

in kolommen van een ponskaart, omdat de computer in het SPSS-systeem kolommen (of velden van kolommen) als 'variabelen' leest met een eigen unieke waarde per geval.

Ad 2. Elke variabele dient een eigen nummer en plaats te krijgen; de codes dienen geheel uitsluitend te zijn en volgens een vast schema te verlopen. (zie verder)

Voor de eerste 'cleanings' fase wordt gebruik gemaakt van een programma genaamd MPUNCH, ontwikkeld op het Technisch Centrum van F.S.W., Universiteit van Amsterdam, door Marjorie de Jong.

Voor de tweede fase, *data-modifikatie*, wordt gebruik gemaakt van een drietal SPSS procedures:

RECODE-cards voor hercoderen binnen een variabele

IF-cards voor het creëren van (nieuwe) variabelen indien aan bepaalde voorwaarden is voldaan

COMPUTE-cards voor het berekenen van nieuwe variabelen voor alle respondenten op analoge wijze.

Modifikatie vindt plaats volgens de volgende regels:

a. Elke variabele heeft een eigen naam en plaats in de dataset

b. Een één-koloms variabele kan de 'echte' waarden 1-7 aannemen. De code '0' wordt altijd gebruikt voor 'niet van toepassing', code '8': niet ingevuld, code '9': weet niet of (indien dit antwoord niet als 'midden' in een 'schaal' wordt gecodeerd) 'geen mening'.

c. Een twee-koloms variabele kan de 'echte' waarden 01 t/m 97 aannemen: 00 is: niet van toepassing; 98 is: niet ingevuld; 99 is: weet niet of geen mening.

d. Voor drie-, vier-, etc. koloms variabelen gaat de codering op analoge wijze.

Labelling geschiedt uiteraard volgens SPSS-conventies, en in de Engelse taal t.b.v. buitenlandse gebruikers.

De variabelen en de waarden die deze kunnen aannemen, worden van een korte aanduiding van hun aard voorzien. Via de SPSS-procedure CODEBOOK ontstaat vervolgens een uitgebreid codeboek op basis van de labels. Er is een handleiding voor gebruikers beschikbaar.

DRS. C. P. MIDDENDORP

*Keizersgracht 569-571,
Amsterdam-C; tel. 234698 - t. 33*

Onderwijsresearchdag 1974

Op vrijdag 29 maart 1974 wordt in Amsterdam voor het eerst een Nederlandse Onderwijsresearchdag gehouden, waar onderzoekers op alle niveaus van onderwijs korte voordrachten houden over eigen werk. Doel van de researchdag is: onderwijsresearchers in de gelegenheid te stellen, a. zich op de hoogte te houden van recent onderzoek, b. hun onderzoek bekend te maken, c. met vakgenoten van gedachten te wisselen over hun onderzoek.

Zowel voor sprekers als andere deelnemers bestaat gelegenheid tot informeel contact. In het Verslag dat mei 1974 verschijnt, worden samenvattingen van alle voordrachten opgenomen.

Deze Onderwijsresearchdag, gesubsidiëerd door S.V.O., is op initiatief van de Werkgroep Onderwijsresearch georganiseerd, in overleg met een heterogene groep onderzoekers, de 'Overlegcommissie'.

De deelname aan de researchdag staat open voor onderwijsresearchers. De kosten voor deelname in-

clusief lunch, koffie, thee en Onderwijsresearchdag-verslag bedragen f 15,—.

Aanmelding kan van 1 december af plaatsvinden door het overmaken van f 15,— op postgirorekening 13.500 van het Gemeentegirokantoor Amsterdam t.g.v. rek. nr. R - 5560 van R.I.T.P., met vermelding van het woord 'onderwijsresearchdag'.

Oproep voor papers.

Onderzoekers worden opgeroepen aan de researchdag een bijdrage te leveren, door het presenteren van een paper over eigen onderzoek. In de keuze van onderwerp is de spreker vrij, zolang het paper handelt over de gemeten resultaten van verricht onderzoek. Het onderzoek mag deel uitmaken van een breder of langer lopend project, waarover later nog gerapporteerd zal worden. Zij krijgen 20 minuten de tijd voor het lezen van hun paper, waarna 10 minuten gedach-

tenwisseling kan plaatsvinden. Er wordt van uitgegaan, dat men spreekt voor collega's met een gerichte belangstelling.

Voor nadere informatie wende men zich tot het secretariaat Onderwijsresearchdag, p/a R.I.T.P., Prinsengracht 299-307, Amsterdam, tel. 020 - 233201, tst. 44, t.n.v. E. Greeven.

Training groepsdynamica

Im Frühjahr oder Spätsommer 1974 wird in der Nähe von Frankfurt/Main ein internationales gruppendedy-

namisches Laboratorium für Lehrerinnen und Lehrer an Experimentalschulen stattfinden. Dauer: 10 Tage, Eigenbeitrag für Unterkunft und Verpflegung ca. 350.— DM. Der Trainerstab wird international mit Gruppentrainern besetzt sein, die sich auf pädagogische Fragen spezialisiert haben. Es sind je 10-15 Teilnehmer aus Österreich, Schweiz, BRD, Niederlande und Skandinavien erwünscht. Sprachen: Deutsch und Englisch.

Auskünfte und Anmeldung: Dipl.-Psych. Hubertus Hüppauff, 6 Frankfurt/Main, Kronbergerstraße 30, BRD.

Ontvangen boeken

Anderson Elizabeth M., *The disabled schoolchild*, Methuen & Co. Ltd., London, 1973, £ 2,40.
 Bras J., *De opleiding van de groepsleider*, De Tijdstroom, Lochem, 1973, f 18,—.
 Corte E. de, *Didactische Evaluatie van het Onderwijs*, Universitaire Pers, Leuven, 1973, f 15,85.
 Corte E. de, *Onderwijsdoelstellingen*, Universitaire Pers, Leuven, 1973, f 24,35.
 Frijling-Schreuder E. C. M., *Wat zijn dat, kinderen?* Wetenschappelijke Uitgeverij B.V., Amsterdam, 1971, f 16,90.
 Kemenade dr. J. A. van (Red.), *Bijdragen uit de onderwijswetenschappen*, Samson N.V., Alphen aan de Rijn, 1973, f 25,—.
 Klein Roger D. (Ed.), *Behavior modification in educational settings*, Charles C. Thomas, Springfield (Ill.) 1973, \$ 14,95.
 Ridgway L. and Lawton I., *Family grouping in the primary school*, Agathon Press Inc., New-York, 1968
 Roscam Abbing P. J. (Red.), *Wat drijft of bezielt ons? Essays over motivatie en maatschappij*, Boom, Meppel, 1972, f 9,90.
 Rümke, Boeke en Van Dijk, *Van Kinderanalyse tot Y-Chromosoom*, Van Loghum Slaterus B.V., Deventer, 1973, f 38,50.
 Rusk Bruce (Ed.), *Alternatives in Education*, University of London Press Ltd., London, 1971, £ 1.70.
 Schleichert Gertraud, *Lesen und Rechtschreiben hoffnungslos?*, Kösel-Verlag, München, 1973, DM 16,50.
 Scholtz Harald, *National-sozialistische Ausleseschulen; Internatschulen als Herrschaftsmittel des Führerstaates*, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1973.
 Seidemann Karl, *Gruppe - soziale Grundform der Jugend*, deel 2: Quellen und Dokumente, Schroedel Verlag, Hannover, 1971, DM 29,80.

Slagter-Sijnstra H., *Taalopbouw via Luisteren*, Vermande Zonen N.V., IJmuiden, 1973, f 16,75.
 Storimans Th., *De integratie van het kleuter- en basisonderwijs*, Centraal Bureau voor het Katholiek Onderwijs, 's-Gravenhage, 1973, f 10,—.
 Sulzer Beth and Mayer G. Roy, *Behavior modification procedures for school personnel*, The Dryden Press Inc., Hinsdale (Ill.), 1972, \$ 3.15.
 Trotsenburg E. A. van, *Ontwikkelingslijnen in het empirisch onderzoek van pedagogische en didactische vraagstukken*, Scholar's Press, Amsterdam, 1972, f 20,80.
 Wiczerkowski W., *Erwerb einer zweiten Sprache im Unterricht*, Schroedel Verlag, Hannover, 1971, DM 28,—.
 Wijnen W. H. F. W., *Onder of boven de maat. Een methode voor het bepalen van de grens voldoende/onvoldoende bij studietoetsen*, Swets & Zeitlinger, Lisse, 1971, f 18,20.
 Wilkeshuis C., *Waarover spraken zij?* Klaas Woudt, Zaandijk, 1973, f 12,50.
 Wit O. C., *Recht en billijkheid; een theoretische analyse van de sociaal-pedagogische problematiek van het pleeggezin*, Stichting Paedagogisch Onderzoek, Utrecht, 1971.
 Zijderveld A. C., *De theorie van het symbolisch interactionisme*, Boom, Meppel, 1973, f 17,50.
 C.B.S., *Statistiek van de uitgaven der overheid voor onderwijs 1970*, Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, 1973, f 6,—.
 S.V.O., *Curriculum Research and Development*, Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, 1973, f 9,50.
 Gruppendynamik Forschung und Praxis, *Lehrertraining und Schule*, Heft 3, Ernst Klett Verlag, Stuttgart, 1972.

RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

HET INSTITUUT VOOR ONDERWIJSKUNDE

vraagt voor spoedige indiensttreding een

WETENSCHAPPELIJK MEDEWERKER,

die belast zal worden met:

- onderwijs aan studenten onderwijskunde over onderwijsleerprocessen 4—16-jarigen.
- praktisch werk ten aanzien van de problematiek van het schoolkind in het gewone onderwijs
- theoretische ontwikkeling van diagnostiek en behandelingswijzen
- onderzoek ten aanzien van de onderzoeksmiddelen betreffende de problematiek van het schoolkind in het gewone onderwijs
- participatie in beleid en bestuur van het instituut.

Voor deze functie is een academische opleiding in de pedagogiek of psychologie vereist, alsmede ervaring in het geven van onderwijs.

Nadere inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij mevr. drs. P. Ojemann, Instituut voor Onderwijskunde, Blekerstraat 5a, Groningen, tel. 050/114334.

Sollicitaties voor 15 december 1973 te richten aan het Hoofd van de afdeling Personeelszaken van de Universiteit, Postbus 72 te Groningen.

Zojuist verschenen:

Leraar-zijn, schoolorganisatie, leraar-woorden

No. 30 in de reeks Voordrachten, gehouden voor de Gelderse Leergangen te Arnhem door dr. J.H.G.I. Giesbers

20 pag., f 5,00 ISBN 90 01 33216 1

In deze voordracht, die gehouden werd bij de opening van het studiejaar 1973/1974, bespreekt de auteur in het eerste hoofdstuk het rapport 'De taak van de leraar in het voortgezet onderwijs'.

Daar dit rapport school-organisatorische consequenties heeft, wordt vervolgens de huidige professionele bureaucratische structuur geplaatst tegenover het veel meer belovende coöperatieve model, waarvan de onderwijskundige consequenties worden aangegeven.

Tenslotte wordt aandacht besteed aan de voor onderwijsvernieuwingen noodzakelijke voortgezette vorming en scholing van leraren in functies, waarvan de schrijver de inhoudelijke, methodologische, organisatorische en economische aspecten bespreekt.

Ook verkrijgbaar bij de boekhandel

H.D. Tjeenk Willink Groningen

1767 9 73